

YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA ONLAYN PLATFORMALARNING O'RNI

Yusupov Ne'matillo

Qo'qon universiteti Andijon filiali "Iqtisodiyot va Moliya" kafedrası o'qituvchisi

Obidova Shamsiyabonu Nazirjon qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali Iqtisodiyot yo'nalishi 1-kurs talaba

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17697815>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada yoshlar turizmini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va onlayn platformalarning tutgan o'rni keng qamrovda tahlil qilinadi. Bugungi kunda turistlarning, ayniqsa, yosh avlodning sayohatga oid qaror qabul qilish jarayonida internet resurslari, mobil ilovalar, ijtimoiy tarmoqlar va bron qilish tizimlaridan foydalanish darajasi keskin ortib bormoqda. Tadqiqotda onlayn platformalarning yoshlar orasida turizmga bo'lgan qiziqishni oshirish, xarajatlarni optimallashtirish, sayohat xavfsizligini ta'minlash va tajriba almashish imkoniyatlarini kengaytirishga qo'shayotgan hissasi ilmiy-nazariy asoslangan holda yoritiladi. Shuningdek, O'zbekistonda yoshlar turizmini rivojlantirish bo'yicha mavjud raqamli infratuzilma, davlat siyosati va bozor mexanizmlarining o'zaro uyg'unligi tahlil qilinadi. Tadqiqot yakunida onlayn platformalardan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: yoshlar turizmi, onlayn platformalar, raqamli texnologiyalar, mobil ilovalar, turizm marketingi, internet-resurslar, sayohat xulqi, bron qilish tizimlari, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli infratuzilma.

KIRISH

Globalizatsiya va raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi turizm industriyasida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, yoshlar segmenti zamonaviy texnologiyalarni faol qo'llashi, mobil qurilmalardan keng foydalanishi va sayohatga oid qarorlarni mustaqil ravishda shakllantirishi bilan ajralib turadi. Bugungi kunda yoshlarning sayohatni rejalashtirish, marshrut tanlash, narxlarni solishtirish, mehmonxona yoki aviachipta bron qilish, shuningdek, sayohat taassurotlarini baham ko'rish jarayonlarida onlayn platformalar asosiy vositaga aylangan. Shu bois, yoshlar turizmini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni chuqur o'rganish va ilmiy asoslash dolzarb masalalardan biridir.

O'zbekiston Respublikasida turizmni strategik tarmoq sifatida rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmogda. Xususan, yoshlar turizmini qo'llab-quvvatlash, sayohat qilishni ommalashtirish, ichki va kirish turizmini rag'batlantirishga qaratilgan raqamli ekotizimni kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan sanaladi. Bu jarayonda onlayn bron tizimlari, raqamli xaritalar, transport ilovalari, ijtimoiy tarmoqlar, turagentliklarning internet platformalari, shuningdek, sun'iy intellektga asoslangan tavsiya tizimlari muhim o'rin tutmogda. Turistik mahsulotlar bozorida raqamli yechimlarning keskin kengayishi yoshlar turizmini rivojlantirish bilan bog'liq iqtisodiy, ijtimoiy va axborot oqimlarini yangicha shakllantirishga zamin yaratmogda.

Shu bilan birga, onlayn platformalardan foydalanishning afzalliklari bilan bir qatorda, ayrim muammolar ham mavjud: ma'lumotlarning ishonchligi, onlayn xavfsizlik, to'lov tizimlaridagi cheklovlar, raqamli savodxonlik darajasining farqlanishi, mahalliy kontentning yetarli emasligi kabi omillar yoshlar turizmining raqamli rivojlanish sur'atlariga ta'sir ko'rsatmogda. Shuning uchun yoshlar turizmini rivojlantirishda onlayn platformalarning o'rni,

samaradorligi, imkoniyatlari va cheklovlarini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish zarurati ortmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Yoshlar turizmi va onlayn platformalar o'zaro kesishuvchan ilmiy yo'nalish sifatida so'nggi yillarda ko'plab tadqiqotchilarning e'tiborini qozonmoqda. Xorijiy va mahalliy manbalarda bu masalaga turli nazariy yondashuvlar, marketing, iqtisodiy va sotsiologik modellarning qo'llanilishi bilan bog'liq tadqiqotlar mavjud. Adabiyotlarni tahlil qilish ularning umumiy mazmuni, asosiy tamoyillari, mavjud ilmiy bo'shliqlar va tadqiqotning dolzarbligini aniqlash imkonini beradi.

Avvalo, yoshlar turizmi bozor segmenti sifatida o'ziga xos xulq-atvor, motivatsiya va talablarga ega ekanligi bir qator olimlar tomonidan qayd etilgan. Cohen, Richards va Carr kabi tadqiqotchilar yoshlarning sayohatga bo'lgan ehtiyoji ko'proq tajriba izlash, yangilikka intilish va ijtimoiy aloqalarni kengaytirish bilan bog'liqligini ta'kidlaydi. Ularning fikriga ko'ra, yoshlar – dinamik, texnologik jihatdan faol auditoriya bo'lib, turizm industriyasidagi innovatsion o'zgarishlar aynan shu segmentdan boshlanishi mumkin.

Onlayn platformalarning turizmga ta'siri masalasida Buhalis tomonidan ishlab chiqilgan "e-tourism" konsepsiyasi asosiy nazariy manbalardan biri hisoblanadi. Ushbu konsepsiyada raqamli texnologiyalar turistik mahsulotlarni yaratish, taqdim etish va targ'ib qilish jarayonini transformatsiya qiluvchi strategik vosita sifatida baholanadi. Buhalis va Law onlayn platformalarning turistlar xatti-harakatiga ko'rsatadigan ta'siri, axborot oqimlari va bron tizimlarining samaradorligini asoslab beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yoshlar turizmini rivojlantirish jarayonida onlayn platformalar tobora muhim o'rin egallab bormoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlar segmenti raqamli texnologiyalardan eng faol foydalanadigan auditoriya bo'lib, ularning sayohatga oid qaror qabul qilish jarayoni deyarli to'liq onlayn muhitga ko'chgan. Yoshlarning 85–90 foizi sayohatni rejalashtirishda avvalo ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, videokontentlar orqali ma'lumot izlaydi, turistik obyektlar haqidagi fikrlar, sharhlar va reytinglar esa yo'nalish tanlashda asosiy manba sifatida xizmat qiladi. TripAdvisor, Booking, Airbnb, Instagram va TikTok kabi platformalar yoshlar turizmining asosiy informatsion va motivatsion drayveriga aylangan. Bu esa e-WOM — elektron tavsiyalar mexanizmining kuchayganidan dalolat beradi. O'zbekiston sharoitida ham turizmni raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida onlayn bron tizimlari, transport ilovalari, elektron xaritalar, davlat va xususiy turistik platformalarning rivojlanishi yoshlar orasida sayohatga bo'lgan talabning oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, Uzbekistan Travel portali, avia va temiryo'l chiptalarini onlayn xarid qilish imkoniyatining kengayishi, Yandex Go, MyTaxi kabi xizmatlarning ommalashishi yoshlar uchun sayohatni sezilarli darajada qulaylashtirdi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlarda joylashtirilgan sayohatga oid kontent yoshlarning sayohatga bo'lgan qiziqishini shakllantirishda beqiyos rol o'ynaydi. Bloggerlar tomonidan yaratilgan turistik tasvirlar va videolar yoshlar orasida ichki turizmni rag'batlantirish bilan birga, yangi yo'nalishlar va marshrutlarning ommalashuviga sabab bo'lmoqda. Onlayn platformalar yoshlar uchun bir vaqtning o'zida axborot manbai, narxlarni taqqoslash vositasi, xavfsizlik ko'rsatkichi va tajriba almashish maydoniga aylanmoqda. Ular orqali vaqt va xarajatlar optimallashtiriladi, shaxsiylashtirilgan tavsiyalar olinadi, xizmatlar

sifati haqidagi real fikrlarni o'rganish imkoniyati yaratiladi. Bu esa yoshlarning turistik qarorlarini ancha izchil va ongli shakllantirishiga yordam beradi. Shuningdek, algoritmik tavsiya tizimlari va mobil ilovalar funkcionalligining ortib borishi sayohatni rejalashtirish jarayonida texnologiyalarga bo'lgan ishonchni yanada mustahkamlamoqda.

Biroq tahlil jarayonida ayrim muammolar ham aniqlandi. Hududlar bo'yicha internet sifati va tezligi notekisligi, onlayn to'lov tizimlarining cheklanganligi, ayrim platformalarda firibgarlik holatlarining uchrashi, mahalliy kontentning yetarli emasligi raqamli turizm rivojiga to'siq bo'layotgan omillar sifatida qayd etildi. Bundan tashqari, yoshlar o'rtasida raqamli savodxonlik darajasidagi farqlar ham onlayn platformalardan samarali foydalanish imkoniyatlarini cheklab qo'yimoqda.

Umuman olganda, tahlil natijalari yoshlar turizmini rivojlantirishda onlayn platformalar hal qiluvchi strategik ahamiyatga ega ekanini yaqqol ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalar yoshlar turistik xulq-atvorini shakllantiruvchi asosiy omilga aylandi, sayohat xarajatlarini kamaytirish, yo'nalish tanlashni osonlashtirish, xavfsizlikni ta'minlash va turistik tajribani boyitish bo'yicha keng imkoniyat yaratmoqda. O'zbekistonning raqamli infratuzilmasi jadal rivojlanayotgan bo'lsa-da, uni yanada takomillashtirish, mahalliy kontentni ko'paytirish, servis sifati va onlayn xavfsizlikni oshirish yoshlar turizmining barqaror o'sishini ta'minlash uchun zaruriy shart hisoblanadi.

XULOSA

Yoshlar turizmini rivojlantirish jarayonida onlayn platformalarning roli tobora ortib borayotgani tadqiqot davomida olingan natijalar asosida yaqqol namoyon bo'ldi. Raqamli texnologiyalar yoshlar uchun sayohatga oid barcha bosqichlarni – axborot izlash, xizmatlarni solishtirish, narxlarni tahlil qilish, marshrut tuzish, bron qilish va fikr almashish jarayonlarini tubdan o'zgartirib, ularni yanada tez, aniq va qulay shaklga keltirmoqda. Yoshlarning sayohat qarorlariga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omil sifatida ijtimoiy tarmoqlar va onlayn reytinglar tizimi shakllangan bo'lib, bu jarayon ularning raqobatbardosh, interaktiv va ochiq axborot muhitiga moslashuvchanligini ko'rsatadi. Tadqiqot shuni tasdiqlaydiki, onlayn platformalar yoshlar turizmi uchun nafaqat axborot manbai, balki iqtisodiy, ijtimoiy va motivatsion qiymat yaratuvchi muhim bo'g'in sifatida ham xizmat qilmoqda.

O'zbekiston misolida ko'rilganda, turizm sohasini raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar yoshlar turizmi rivojiga sezilarli hissa qo'shayotgan bo'lsa-da, ularning samaradorligini oshirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlar zarur. Jumladan, mahalliy platformalardagi kontentni kengaytirish, onlayn to'lov tizimlarining xavfsizligini oshirish, internet infratuzilmasini hududlar bo'yicha bir xil rivojlantirish va platformalarning mobil funkcionalligini yaxshilash muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ta'lim tizimida raqamli savodxonlikni oshirish yoshlarning onlayn xizmatlardan samarali foydalanish darajasini yanada mustahkamlashi mumkin.

Yakuniy xulosalardan biri shundaki, yoshlar turizmini rivojlantirishning kelajakdagi eng istiqbolli yo'nalishlari aynan onlayn platformalar bilan chambarchas bog'liq. Mobil ilovalar, sun'iy intellektga asoslangan tavsiya tizimlari, virtual turlar, ijtimoiy tarmoqlardagi interaktiv kontent va raqamli marketing strategiyalarining takomillashuvi yoshlar turizmining yangi bosqichini belgilab beradi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor hamkorligida onlayn platformalarni takomillashtirish, yoshlar uchun qulay va ishonchli raqamli ekotizim yaratish

milliy turizm industriyasining barqaror o'sishini ta'minlab, O'zbekistonning turizm bozorida raqobatbardoshligini oshiradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. UNWTO. (2024). *Tourism and Digital Transformation: Global Report*. Madrid: World Tourism Organization.
2. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). *Smart tourism: foundations and developments*. *Electronic Markets*, 25(3), 179–188.
3. Buhalis, D., & Amaranggana, A. (2013). *Smart Tourism Destinations*. In: *Proceedings of the International Conference on ICT in Tourism*. Springer.
4. OECD. (2023). *Youth and Tourism: Digital Skills and New Opportunities*. Paris: OECD Publishing.
5. Xiang, Z., Du, Q., Ma, Y., & Fan, W. (2017). *A comparative analysis of major online review platforms: Implications for tourism marketing*. *Tourism Management*, 58, 51–65.
6. Buhalis, D. (2018). *Tourism Management and Technologies: A Digital Future*. *Tourism Review*, 73(1), 1–6.
7. Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media*. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
8. Statista. (2024). *Digital Travel Market Report: Youth Engagement and Trends*. Berlin: Statista Research Department.
9. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi. (2023). *Yoshlar turizmini rivojlantirish strategiyasi-2030*. Toshkent.
10. Smith, S., & Huang, W. (2021). *Influence of Social Media on Youth Travel Decisions*. *Journal of Destination Marketing*, 19, 100–118.